

११२ कुत्स आङ्गिरसः। १(आद्यपादस्य) द्यावापृथिव्यौ, १ (द्वितीयपादस्य) अग्निः, १ (उत्तरार्धस्य)
अश्विनौ, २-२५ अश्विनौ । जगती, २४-२५ त्रिष्टुप्।

ई॒ळे द्यावा॑पृथि॒वी पूर्॒वचि॑त्तयेऽग्निं घ॒र्म सुरु॑चं॒ याम॑न्निष्टये।

याभि॒भरे॑ का॒रमं॑शा॒य जि॒न्वथ॑स्ताभि॒रू षु॒ ऊ॒तिभि॑रश्वि॒ना ग॑तम्॥ १.११२.०१

पूर्वचित्तये- प्राचीनप्रज्ञायै । सनातनसांप्रदायिकज्ञानायेति भावः । द्यावापृथिवी । ईळे- स्तौमि ।
यामन्- सुपथि । इष्टये- शोभनेच्छायै । घर्म- दीप्तिमन्तम् । सुरुचम्- सुष्ठु रोचमानम् । अग्निम्-
सर्वभूतहितरत्युद्भूतसङ्कल्पम् । ईळे । याभिः । भरे- निवहि । अंशाय- शोभनांशप्राप्तये । कारम्-
हितकरम् । जिन्वथः- प्रीणयथः । जिवि प्रीणनार्थः । ताभिः । सु- सुष्ठु । ऊतिभिः- रक्षाभिः ।
अश्विना-प्राणेशनशक्तिभूतौ । आ गतम्- आगच्छतम् ॥१॥

यु॒वोर्दाना॑य सु॒भरा॑ अस॒श्चत॑ो रथ॒मा त॑स्थुर्वच॒सं न॒ मन्त॑वे।

याभि॒र्धियोऽव॑थः क॒र्मन्नि॑ष्टये ताभि॒रू षु॒ ऊ॒तिभि॑रश्वि॒ना ग॑तम्॥ १.११२.०२

वचसम्- वाग्विशारदमाचार्यम् । मन्तवे- ज्ञानाय । न- आश्रयन्तीव । सुभराः- शोभनभरणाः ।
असश्चतः- अनासक्ता उपासकाः । युवोः- युवयोः । रथम्- लक्ष्यप्रापकगतिभूततारुण्यवाहनम् ।
दानाय । आ तस्थुः- उपासते । याभिः । कर्मन्- शोभनकर्मणि । इष्टये । धियः- धारणाः । अवथः-
रक्षथः । ताभिरागतम् ॥२॥

यु॒वं तासां॑ दि॒व्यस्य॑ प्र॒शास॑ने वि॒शां क्ष॑यथो अ॒मृत॑स्य म॒ज्मना॑।

याभि॒र्धेनु॑म॒स्वं१ पि॒न्वथो॑ नरा॒ ताभि॒रू षु॒ ऊ॒तिभि॑रश्वि॒ना ग॑तम्॥ १.११२.०३

युवम्- युवाम् । तासां विशाम् । दिव्यस्य प्रशासने- दिव्यशिक्षायाम् । अमृतस्य मज्जना-
अमृतत्वस्य पवित्रीकरणशक्त्या । टुमस्जो शुद्धौ । क्षयथः- ईशानौ भवथः । नरा- नेतारौ । याभिः ।
अस्वम्- प्रसवासमर्था । षू गर्भविमोचने । धेनुम्- गावम् । पिन्वथः- प्रसवशक्तिभिः सिञ्चथः ।
ताभिरा गतम् । चिद्रश्मिमुपयोगसुलभं कुरुथ इति भावः ॥३॥

याभिः परिज्मा तनयस्य मज्जना द्विमाता तूर्षु तरणिर्विभूषति ।
याभिस्त्रिमन्तुरभवद्विचक्षणस्ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.०४

याभिः । परिज्मा- सर्वगतः प्राणः । तनयस्य- स्वपुत्रवत्स्थितस्याग्नेः । मज्जना-
पवित्रीकरणशक्त्या । टुमस्जो शुद्धौ । द्विमाता- द्यावापृथिवीनिर्माता सन् । तूर्षु- वेगशक्तिषु । तरणिः-
तारकः सन् । विभूषति- उपासकं मण्डयति । याभिः । त्रिमन्तुः- भूर्भुवःसुवर्ध्यातोपासकः ।
विचक्षणः- विशिष्टज्ञानवान् । अभवत् । ताभिरूतिभिरागतम् ॥४॥

याभीरेभं निवृतं सितमद्भ्य उद्वन्दनमैरयतं स्वर्दृशे ।

याभिः कण्वं प्र सिषासन्तमावृतं ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.०५

याभिः । रेभम्- मन्त्रविदम् । रेभृ शब्दे । निवृतम्- निरुद्धम् । सितम्- बद्धम् । षिञ् बन्धने ।
वन्दनम्- नमस्कुर्वन्तमुपासकम् । अद्भ्यः- जीवाधारशक्तिप्रवाहाय । स्वर्दृशे- ज्योतिर्दर्शनाय ।
उदैरयतम्- विमुच्योदगमयतम् । याभिः । कण्वम्- मेधाविनमुपासकम् । सिषासन्तम्- युवां
संभक्तुमिच्छन्तम् । प्र- प्रकर्षेण । आवतम्- अरक्षतम् । ताभिरूतिभिरागतम् ॥५॥

याभिरन्तकं जसमानमारणे भुज्युं याभिरव्यथिभिर्जिजिन्वथुः ।

याभिः कर्कन्धुं वय्यं च जिन्वथस्ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.०६

याभिः । आरणे- अगाधेऽप्रज्ञास्थाने । जसमानम्- हिंस्यमानम् । जसु हिंसायाम् । अन्तकम्-
वृत्रान्तप्रवृत्तम् । उद्धृतवन्तौ । याभिः । अव्यथिभिः- व्यथारहिताभिः । भुज्युम्- भोक्तारमुपासकम् ।
जिजिन्वथुः- अप्रीणयतम् । याभिः । कर्कन्धुम्- कण्टकधारकं कण्टकेन कष्टमनुभवन्तम् ।
जीवजलरहितकूपोपलक्षितबन्धस्थम् । कर्कं कण्टकं दधातीति कर्कन्धुः । वय्यम्- जानन्तम् । यो
वयते जानाति तमिति दयानन्दः । च । जिन्वथः- प्रीणयथः । ताभिरूतिभिरागतम् ॥६॥

याभिः शुचन्तिं धनसां सुषंसदं तप्तं घर्ममोम्यावन्तमत्रये ।

याभिः पृश्निगुं पुरुकुत्समावृतं ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.०७

याभिः । शुचन्तम्- दीप्तिमन्तमग्निम् । धनसाम्- संपद्वन्तम् । सुषंसदम्- ऋतसदनस्थं वेदिसदनस्थं
वा । अकुरुतम् । अत्रये- हव्यात्रे पावकाय । तप्तम्- दीप्तिमन्तम् । घर्म- घर्मगुणवन्तं किरणम् ।
ओम्यावन्तम्- सुखकरम् । अकुरुतम् । सर्वभूतहितक्रतवे अग्नये आत्मसूर्यस्य चित्किरणान्
सुखकरानकुरुतमित्याध्यात्मिके । याभिः । पृश्निगुम्- बहुविधकिरणवन्तमग्निम् । पृश्नयो
नानाविधवर्णाः । ता गावो यस्य स पृश्निगुः । पुरुकुत्सम्- कर्मशीलमकुरुतम् । कुत्सा एते हर्यश्वाय
शूषमिति श्रुतावेवमेव दृश्यते । बहुवृत्रकृन्तनसमर्थमकुरुतम् । ताभिरागतम् ॥७॥

याभिः शचीभिर्वृषणा परावृजं प्रान्धं श्रोणं चक्षस एतवे कृथः ।

याभिर्वर्तिकां ग्रसिताममुञ्चतं ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.०८

याभिः । शचीभिः- प्रज्ञाभिः । वृषणा- वर्षकौ । परावृजम्- पापवर्जनाय यतमानम् । तपसा पापानि
परावृणक्तीति परावृक् । वृजी वजने । अन्धम्- चक्षुषा हीनम् । चक्षसे- दृष्ट्यै । श्रोणम्-
विगतजानुकमगतिम् । एतवे- गमनाय । कृथः- अकुरुतम् । याभिः । ग्रसिताम्- वृत्रग्रस्तां बद्धाम् ।
वर्तिकाम्- पक्षिणीम् । अमुञ्चतम्- मुक्तामकुरुतम् । ताभिरागतम् । अन्धस्य नेत्रदानं

दर्शनोपलक्षितविद्यादानम् । पङ्गोः पाददानमध्यात्ममार्गगमनाय गतिदानम् । पक्षी
मुक्तिमुमुक्षुत्वप्रतीकः । बन्धादाध्यात्मिकमोक्षोऽत्र प्रोच्यते ॥८॥

याभिः सिन्धुं मधुमन्तमसश्चतं वसिष्ठं याभिरजरावजिन्वतम् ।

याभिः कुत्सं श्रुतर्यं नर्यमावतं ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.०९

याभिः । मधुमन्तम्- मधुरम् । सिन्धुम्- मूलशक्तिप्रवाहम् । असश्चतम्- वृत्रबन्धान्निर्गमयतम् ।
अजरौ- युवानौ । याभिः । वसिष्ठम्- अतिशयेन चित्तवृत्तिस्तम्भकमुपासकम् । वसु स्तम्भे ।
अजिन्वतम्- अप्रीणयतम् । याभिः । कुत्सम्- कर्मशीलम् । कुत्सा एते हर्यश्वाय शूषमिति
श्रुतावेवमेव दृश्यते । श्रुतर्यं- चिदाकाशस्थमन्त्रश्रवणशीलम् । नर्यं- नेतारम् । आवतम्- रक्षतम् ।
ताभिरागतम् ॥९॥

याभिर्विशपलां धनसामथर्व्यं सहस्रमीळ्हा आजावजिन्वतम् ।

याभिर्वशमश्व्यं प्रेणिमावतं ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.१०

याभिः । धनसाम्- संपदां संभजमानाम् । अथर्व्यं- हिंसारहिताम् । विशपलाम्- विशां
पालनसङ्ग्रहशक्तिम् । ला ग्रहे । विशः प्रजाः पात्यनेन सैन्येन तल्लाति यया तामिति दयानन्दः ।
सहस्रमीळ्हे- अनन्तसुखलाभे । आजौ- आत्मावरणैः संप्रवृत्ते युद्धे । अजिन्वतम्- शोभनगतिं
दत्त्वा अप्रीणयतम् । याभिः । वशम्- स्ववशस्थम् । अश्व्यम्- प्राणोपासकम् । प्रेणिम्- सुगतिं
सुप्रेरकं अश्व्याश्लिष्टमश्व्याश्रितं वा । प्रेणु गतिप्रेरणश्लेषनेषु । आवतम्- रक्षतम् । ताभिरागतम् ॥१०॥

याभिः सुदानू औशिजाय वणिजे दीर्घश्रवसे मधु कोशो अक्षरत् ।

कक्षीवन्तं स्तोतारं याभिरावतं ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.११

याभिः। सुदानू- शोभनदानौ। औशिजाय- कामयमानाय। वणिजे- सुपणये। दीर्घश्रवसे-
चिदाकाशस्थमन्त्रश्रवणोपलक्षितानुभूतिमते। मधु कोशः- रसोपलब्धिस्थानाद्रसम्। अक्षरत्-
प्रवाहितमकुरुतम्। याभिः। कक्षीवन्तम्- ध्यानभावनाश्रेणीसंपन्नम्। स्तोतारम्-
मन्त्रस्तुतिपरमुपासकम्। आवतम्- रक्षतम्। ताभिरागतम्॥११॥

याभीं रसां क्षोदसोद्गः पिपिन्वथुरनश्वं याभी रथमावतं जिषे।

याभिस्त्रिशोक उस्त्रिया उदाजत ताभिरू षु उतिभिरश्विना गतम्॥ १.११२.१२

याभिः। रसाम्- नदीम्। क्षोदसा- बिन्दुमयेन। उद्गः- उदकेन। पिपिन्वथः- पूरितवन्तौ। याभिः।
जिषे- वृत्रजयाय। अनश्वम्- प्राणोपासनवियुक्तम्। रथम्- लक्ष्यप्रापकगतिप्रतीकवाहनम्।
आवतम्- प्राणोपासनं दत्त्वा रक्षतम्। याभिः। त्रिशोकः-
आध्यात्मिकाधिभौतिकाधिदैविकत्रिविधशोकलग्नः। उस्त्रियाः- तदपनोदनार्थं चित्किरणान्।
उदाजत- उदगमयत्। ताभिरागतम्॥१२॥

याभिः सूर्यं परियाथः परावति मन्धातारं क्षेत्रपत्येष्वावतम्।

याभिर्विप्रं प्र भरद्वाजमावतं ताभिरू षु उतिभिरश्विना गतम्॥ १.११२.१३

याभिः। परावति- उत्कृष्टस्थानस्थम्। सूर्य- आत्मसूर्यम्। परियाथः- परिगच्छथः। क्षेत्रपत्येषु-
साधनभूमिकापालनेषु। मन्धातारम्- आत्मधारकमुपासकम्। आवतम्- अरक्षतम्। याभिः।
विप्रम्- मेधाविनम्। भरद्वाजम्- हविर्भरन्तम्। प्र- प्रकर्षेण। आवतम्- रक्षतम्।
ताभिरागतम्॥१३॥

याभिर्महामतिथिग्वं कशोजुवं दिवौदासं शम्बरहत्य आवतम्।

याभिः पू॒र्भिद्ये॑ त्र॒सद॑स्युमाव॒तं ताभि॑रू षु ऊ॒तिभि॑रश्वि॒ना ग॑तम् ॥ १.११२.१४

याभिः । महाम्- महान्तम् । अतिथिग्वम्- अतिथिपूजाद्युपासनवन्तम् । कशोजुवम्- उदकोपलक्षितजीवाधारशक्त्याश्रितम् । कशांस्युदकानि । जु इति सौत्रो धातुर्गत्यर्थः । दिवोदासम्- द्योतनशक्तीनां सेवकम् । शम्बरहत्ये- मेघोपलक्षितजडभेदनसमये । आवतम्- रक्षतम् । याभिः । पू॒र्भिद्ये- बन्धनभेदने । त्र॒सद॑स्युम्- स्तेनभावनात्रासमुपासकम् । आवतम्- रक्षतम् । ताभिरागतम् ॥१४ ॥

याभिर्व॒म्रं वि॑पिपा॒नमु॑पस्तु॒तं क॒लिं याभिर्वि॑त्तजा॒निं दु॒वस्य॑थः ।

याभिर्व्य॑श्वमु॒त पृ॒थिमा॑व॒तं ताभि॑रू षु ऊ॒तिभि॑रश्वि॒ना ग॑तम् ॥ १.११२.१५

याभिः । वम्रम्- मन्त्रवक्तारम् । विपिपानम्- रसमनुभवन्तमिति भावः । उपस्तुतम्- पुण्यश्लोकं । दुवस्यथः- परिचरथः । याभिः । वित्तजानिम्- लब्धभार्यं गृहस्थमिति भावः । कलिम्- मन्त्रशब्दवन्तम् । कल शब्दसंख्यानयोः । दुवस्यथः । उत- अपि च । याभिः । व्यश्वम्- प्राणोपासनरहितं । पृथिम्- पृथुलमुपासकम् । आवतम्- प्राणोपासनं दत्वा रक्षतम् । ताभिरागतम् ॥१५ ॥

याभिर्न॑रा श॒यवे॑ याभि॒रत्र॑ये याभिः पु॒रा म॑न॒वे गा॒तुमी॑षथुः ।

याभिः शा॒रीरा॑ज॒तं स्यु॑म॒रश्म॑ये ताभि॑रू षु ऊ॒तिभि॑रश्वि॒ना ग॑तम् ॥ १.११२.१६

याभिः । नरा- नेतारौ । शयवे- निद्रिताय प्रज्ञारहितायेति भावः । गातुम्- शोभनमार्गम् । ईषथुः- वाञ्छितं कृतवन्तः । याभिः । अत्रये- हव्यभक्षकाग्निभूतायोपासकाय । याभिः । मनवे- ज्ञानिने ।

याभिः । स्यूमरश्मये- चित्किरणसङ्घातायात्मसूर्याय । शारीः- इषूपलक्षितधारणाः । आजतम्-
प्रेरयतम् । ताभिरागतम् ॥१६ ॥

याभिः पठर्वा जठरस्य मज्मनाग्निर्नादीदेचित इद्धो अज्मन्ना ।

याभिः शर्यातमवथो महाधने ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.१७

याभिः । पठर्वा- स्वाध्यायशीलप्रपन्नः । ये पठन्ति तानृच्छतीति पठर्वेति दयानन्दः । मज्मना-
पवित्रीकरणशक्त्या । टुमस्जो शुद्धौ । जठरस्य- उदरस्य । चितः- जाठराग्नित्वेनोपचितः । इद्धः-
प्रज्वालितः । अग्निः । न- इव । अज्मन्- युद्धे । आ- समन्तात् । अदीदेत्- अदीप्यत । याभिः ।
महाधने- महाधनलाभे । शर्यातं । अवथः- रक्षथः । ताभिरागतम् ॥१७ ॥

याभिरङ्गिरो मनसा निरण्यथोऽग्रं गच्छथो विवरे गोअर्णसः । याभिर्मनुं शूरमिषा समावतं
ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.१८

अङ्गिरः- हे अङ्गनशीलावश्विनौ । याभिः- याभी रक्षाभिः । मनसा- चित्तेन । निरण्यथः- नितरां
रमयथः । गोअर्णसः- चिद्रश्मिसमुद्रस्य पिहितस्य । विवरे । अग्रम्- तदनुभवितुं देवानामग्रे ।
गच्छथः । याभिः- याभी रक्षाभिः । शूरम्- समर्थम् । मनुम्- विवेकिनम् । इषा- स्वसदिच्छया ।
समावतम्- अरक्षतम् । ताभिः । सु- सुष्ठु । ऊतिभिः- रक्षाभिः । अश्विना- प्राणेशौ । आ गतम्-
आगच्छतम् ॥१८ ॥

याभिः पत्नीर्विमदाय न्यूहथुरा घ वा याभिररुणीरशिक्षतम् ।

याभिः सुदास ऊहथुः सुदेव्यं^१ ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.१९

याभिः । विमदाय- अगर्वितायोपासकाय । विशेषानन्दयुक्तायेति वा । वि वो मद इति श्रुतेः । पत्नीः-
दारान् । न्यूहथुः- प्रापितवन्तौ । याभिः । अरुणीः- रोचमाना गाश्चित्किरणानित्यर्थः । आ-
आभिमुख्येन । अशिक्षतम्- उपदिष्टवन्तौ । याभिः । सुदासे- शोभनदानाय । सुदेव्यम्-
शोभनज्ञानम् । ऊहथुः- प्रापितवन्तौ । ताभिरागतम् ॥१९॥

याभिः शंताती भवथो ददाशुषे भुज्युं याभिरवथो याभिरघ्निगुम् ।

ओम्यावतीं सुभरामृतस्तुभं ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.२०

याभिः । ददाशुषे- दात्रे । शंताती- शङ्करौ । भवथः- स्थः । याभिः । भुज्युम् । अवथः- रक्षथः ।
याभिः । अघ्निगुम्- कुत्सितगतिरहितमिति वैदिकपदानुक्रमकोशे । अवथः । ऋतस्तुभम्-
प्रकृतिनियत्याख्यतानुस्यूतमन्त्रविदम् । ओम्यावतीम्- सुखकरीम् । सुभराम्- अनायासेन भरणीयां
भावनां प्रापयथः । ताभिरवतम् ॥२०॥

याभिः कृशानुमसने दुवस्यथो जवे याभिर्यूनो अर्वन्तमावतम् ।

मधु प्रियं भरथो यत्सरङ्गस्ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.२१

याभिः । कृशानुम्- कृशमिति दयानन्दः । असने- शस्त्रक्षेपणात्मके युद्धे । असु क्षेपणे । दुवस्यथः-
ररक्षिथ । याभिः । यूनो जवे- तारुण्यवेगयुक्ते प्राणोपासने । अर्वन्तम्- अश्वप्रतीकं प्राणम् ।
आवतम्- ररक्षिथ । सरङ्गभ्यः- सरणशीलोदकोपलक्षितजीवशक्तिधारार्थम् । प्रियम्- प्रेममयम् ।
मधु- सोमं रसम् । भरथः- निर्वहथः । ताभिरागतम् ॥२१॥

याभिर्नरं गोषुयुधं नृषाह्ये क्षेत्रस्य साता तनयस्य जिन्वथः ।

याभी रथौ अवथो याभिरर्वतस्ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.२२

याभिः । नृषाह्ये- युद्धे । गोषुयुधम्- पिहितचित्किरणलाभाय तदावरणशक्तिभिर्युद्धयन्तम् । क्षेत्रस्य-
साधनभूमिकायाः । तनयस्य- साधनसन्ततेः । साता- लब्धौ । जिन्वथः- प्रीणयथः । याभिः ।
रथान्- लक्ष्यप्रापकशक्तिभूतरथान् । अवथः- रक्षथः । याभिः । अर्वतः- अश्वोपलक्षितप्राणान् ।
अवथः । ताभिरागतम् ॥२२॥

याभिः कुत्समार्जुनेयं शतक्रतू प्र तुर्वीतिं प्र च दभीतिमावतम् ।

याभिर्ध्वसन्ति पुरुषन्तिमावतं ताभिरू षु ऊतिभिरश्विना गतम् ॥ १.११२.२३

याभिः । कुत्सम्- कर्मशीलम् । कुत्सा एते हर्यश्वाय शूषमिति श्रुतावेवमेव दृश्यते । आर्जुनेयम्-
शुभ्रं ज्योतिष्मन्तमिति भावः । अथवा आर्जुनी सावित्री । आर्जुनेयः सावित्र्युपासकः । शतक्रतू-
अनन्तप्रज्ञासंपन्नौ । तुर्वीतिम्- उपासने वेगवन्तम् । दभीतिम्-
उपासनविघ्नभूताहङ्कारादीन्दमयन्तम् । प्रावतम्- प्रारक्षतम् । याभिः । ध्वसन्तिम्- वृत्रध्वंसकं
शोभनगतिमन्तं वा । ध्वंसु अवस्रंसने गतौ च । । पुरुषन्तिम्- पुरु दायकम् । पुरु सनोतीति
पुरुषन्तिः । आवतम्- रक्षतम् । ताभिरागतम् ॥२३॥

अप्रस्वतीमश्विना वाचमस्मे कृतं नो दस्त्रा वृषणा मनीषाम् ।

अद्यूत्येऽवसे नि ह्वये वां वृधे च नो भवतं वाजसातौ ॥ १.११२.२४

अप्रस्वतीम्- कर्मवतीम् । वाचम् । अस्मे- अस्माकम् । अश्विना । कृतम्- कुरुतम् । नः-
अस्माकम् । मनीषामपि अप्रस्वतीं कृतम् । दस्त्रा- दर्शनीयौ । वृषणा- वर्षकौ । वाम्- युवाम् ।
अद्यूत्ये- तमसि । अवसे- रक्षायै । नि- नितराम् । ह्वये- आह्वये । नः- अस्माकम् । वृधे-
वर्धनाय । वाजसातौ- सोमसंभजने । भवतम् ॥२४॥

द्युभिरक्षुभिः परि पातमस्मानरिष्टेभिरश्विना सौभगेभिः ।

तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्तामदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ॥ १.११२.२५

अरिष्टेभिः- अहिंसितैः । सौभगेभिः- सौभाग्यैः । अश्विना । अस्मान्- नः । द्युभिरक्तुभिः-
दैवमानुषप्रज्ञाभिः । दिवारात्रं वा । परि पातम्- परितो रक्षतम् । तत्- तदायुः । मित्रः- स्नेहाधिदेवता ।
वरुणः- प्रकृतिनियत्यधिदेवता । अदितिः- अखण्डप्रकृतिः । सिन्धुः- चित्ताधारशक्तिप्रवाहः ।
पृथिवी- भूमिः शरीरं वा । उत- अपि च । द्यौः- नभः चित्ताकाशो वा । ममहन्ताम्- महत्त्वसंपन्नं
कुर्वन्तु ॥२५॥